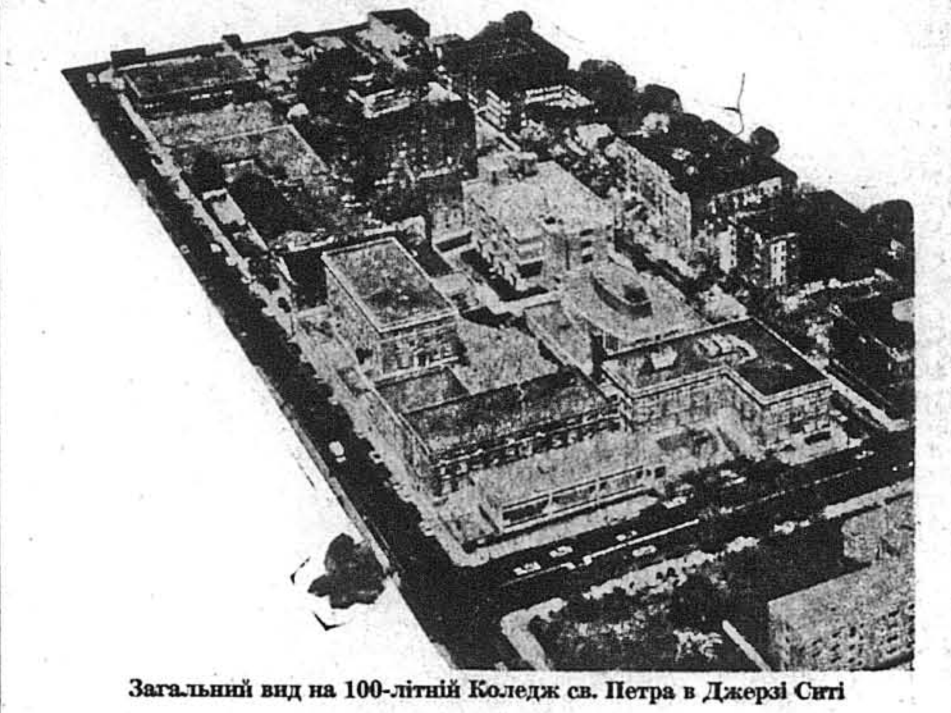
І чужому научайтесь, Свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюзу: 435-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXIX. Ч. 195. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 20-го ЖОВТНЯ 1972 ЦЕНТІВ 15 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, OCTOBER 20, 1972 No. 195. VOL. LXXIX.

ЗАВЕРШЕНО ПІДГОТОВУ „УКРАЇНСЬКИХ ДНІВ" З КІНЦЕМ ЦЬОГО ТИЖНЯ З НАГОДИ 100-РІЧЧЯ КОЛЕДЖУ СВ. ПЕТРА В ДЖЕРЗІ СИТІ

Загальний вид на 100-літній Коледж св. Петра в Джерзі Ситі

Джерзі Ситі. — Підготова запланованих вже деякий час тому — старанням Українського Народного Союзу в порозумінні з очолюваною д-ром Євгеном Котиком, головою Відділу УККА, місцевою Українською Громадою „Українських днів" для відзначення 100-річчя Коледжу св. Петра остаточно завершена і ці дні відбудуться вже цієї суботи і неділі, 21 і 22-го жовтня. В суботу — як уже інформовано — о год. 10:30 перед полуднем відбудеться в приміщеннях Коледжу, в Повп Лекчур Голл, наукова конференція під головуванням д-ра Константина Савчука, професора історії в цьому Коледжі, та ряду видатних знавців східньо-европейських проблем. Темою конференції будуть сучасні дисидентські рухи в Україні та інших опанованих комуністами країнах Східньої Европи. Наступного дня, в неділю 22-го жовтня, в залі Ферріс Гайскул відбудеться великий український фестиваль „Гомін України" з участю оперових співаків пані Марії Лисогір і Андрія Добрянського, яким акомпаніюватимуть піяністи Роман Стецура і Дозя Сигіда, сольові виступи піяністки проф. Дарії Каранович та скрипалая проф. Рафаеля Венке, з виступом хору парафії св. Івана Хрестителя з Нюарку під диригентурою маестра Михайла Добоша та зі солістами мгром Осипом Стецурою і Зиновією Бундзяк, і виступ танцювального ансамблю „Лиман" під проводом хореографа Романа Стеткевича. Майстром церемонії буде Аня Дидик. Активна участь українців у відзначуванні ювілею місцевої високої школи ще збільшує український авторитет в місті і стейті. Як уже інформовано, губернатор Ню Джерзі Вілліям Кейгіл найменував президента Коледжу св. Петра о. проф. Віктора Янітелі на відповідальний пост стейтового комішенера в Портовій Владі Ню Йорку і Ню Джерзі. Для позамісцевих учасників в цих великих українських імпрезах в суботу і неділю подаємо адреси: Коледж св. Петра находиться при бульварі Кеннеді і вулиці Монтґомері. Підземною залізницею найкраще їхати до зупинки Ґров Стріт і звідси автобусом (червоним) Монтґомері. Також Ферріс Гай скул положена при тій же Монтґомері і Колес вулицях, ближче до зупинки Ґров Стріт. Обидві школи відомі в місті і легко довідатись при доїзд до них.

Відділи УНС стейту Коннектикат відбули організаційні наради

Гартфорд, Конн. — В неділю 15 жовтня ц.р. тут в залі УНДому відбулися організаційні наради стейтової Округи УНС стейту Коннектикат, в яких перший раз взяли участь представники Відділів злученої Округи Лудлов, Массачусетс. Наради відкрив і ними проводив голова округи та обласний організатор на Нову Англію д-р Михайло Снігурович, а обов'язки секретаря сповняв Стефан Мусій. Після вступних формальностей та представлення членів Головного Уряду УНС, заступник головного предсідника проф. Іван Телюк виголосив промову-доповідь, в якій інформував про загальний стан УНС та його здобутки в поодиноких ділянках його праці. Він заторкнув справу молоді, яка, на його думку, повинна більше інтересуватись працею і досягненнями УНС. Аналізуючи теперішній стан УНС та його досягнення при жертвенній праці всі Від., проф. Телюк закликав присутніх дальше працювати з посвятою і ентузіязмом в розбудові УНСоюзу.

Головний радний і асистен організаційного референта Степан Гавриш у своїй доповіді заторкнув організаційний стан цілости УНСоюзу, при чому вказав на успіхи і неуспіхи поодиноких Відділів стейтової Округи. За його словами, Округа в цьому році була мало продуктивна, тому звернув увагу Відділових урядовців на союзовий „товар", себто на різні роди забезпечення, які є одними з найкращих. Відтак інформував про нового обласного організатора

(Закінчення на 3-ій стор.)

Округа УНС в Боффало змагається за успіх

Боффало. — Минулої неділі, 15-го жовтня, у приміщенні Пластової Домівки відбулися організаційні збори місцевої Округи УНСоюзу, які відкрив і якими проводив голова Атанас Кобрин. В зборах узяли участь представники місцевих Відділів і головний секретар д-р Ярослав Падох,, обласний організатор Василь Оріховський та новий постійний організатор УНСоюзу, місцевий громадянин проф. Олександер Бережницький. В своїй організаційній доповіді д-р Я. Падох висловив вдоволення з приводу придбання для УНСоюзу нового організатора, який стоятиме постійно до диспозиції секретарів Відділів й допоможе їм виконати їхнє зобов'язання, зокрема придбати потрібне число нових членів. При цьому він закликав до найтіснішої співпраці секретарів з новим організатором, як також з обласним організатором, який надалі відвідуватиме Округу та її Відділи й допомагатиме в чому потрібно. Підмічуючи близьке 80-річчя „Свободи", а згодом і УНСоюзу, д-р Падох закликав присвятити останні місяці року для досягнення повного успіху мети Округ наміченої на початку року, й підмітив деякі засоби, які цей успіх можуть запевнити. Думки та поради д-ра Падоха доповнювали та поширювали оба організатори. Обласний організатор Василь Оріховський дав аналізу стану та досягнень поодиноких Відділів Округ й вказав на їх недоліки й завдання, які їм необхідно виконати ще в цім році. Вказуючи на постійні реклямові проголошення УНСюзу в місцевій українській радіостанції, він закликав приявних користати з них, що вимагає відвідуван-

(Закінчення на стор. 3-ій)

ЗСА і СССР підписали торговельний договір — СССР заплатить воєнний борг

Вашингтон. — В середу 18 жовтня ц. р. підписано у Вашингтоні два договори: один з них стосується поширення торговельних взаємин із признанням Совєтам довготермінових кредитів Банком для Імпорту й експорту, ґарантованих американською державою, і той договір підписали з американського боку секретар торгівлі Пітер Петерсон та з совєтського боку міністер для справ закордонної торгівлі Ніколай Патоличев. Другий договір стосувався заплати совєтських боргів з часу останньої світової війни. Совєти діставали тоді зброю і інші товари вартости коло 10 більйонів долярів. Після 25-тирічних переговорів Совєти погодилися заплатити Америці 722 мільйони долярів включно з відсотками, впродовж найближчих 30 років. Той договір підписали державний секретар Вілліям Роджерс і також Ніколай Патоличев. Після того всі ті сигнатарі були на авдієнції у президента Р. Ніксона, який ґратулював їм успішного закінчення довголітніх переговорів. Коментатори припускають, що американсько-совєтська торгівля, яка осягнула була в минулому році 200 мільйонів долярів, потроїться в найближчих роках і дійде за 10 років до одного більйона. Але все одно це невеликий оборот, бо, наприклад, торговельний оборот між ЗСА і Канадою становив в останньому році 23 більйони дол., з Японією 11 більйонів. Державний секретар Вілліям Роджерс підкреслив, що підписані договори мають більше значення в ділянці політичних взаємин, як в торговельній. У Москві й Вашинґтоні будуть відкриті торговельні центри.

Совєти тимчасово припинили стягання надмірних оплат за візу до Ізраїлю

Москва. — Совєтські власті повідомили 19 жидівських родин, які отримали були дозвіл на виїзд до Ізраїлю, що вони не потребують платити надмірних оплат за візу. Ще за два дні раніше шість родин з-посеред тих 19-ти отримали повідомлення, що вони мають заплатити 195.000 долярів за візи на виїзд. А чотири дні тому Совєти стягнули з одного освіченого жида, що виїздив до Ізраїлю, 14.000 рублів (коло 16.000 дол.) і заявили, що вони не звернуть йому тих грошей та що „він не буде гроші". Таким чином совєтські власті заперечили, наче б скасовано розпорядок про нові оплати, що їх мають платити за візу освічені жиди, які хочуть виїхати до Ізраїлю, ніби як зворот коштів, що їх мала совєтська держава, даючи тим людям з'ясовують ту тимчасову зміну у поведенні совєтських властей, як тактичний хід, щоб отримати від американського Сенату ратифікацію американсько-совєтського торговельного договору, в якому признано Совєтам клявзулю найвищого упривілеювання, себто довготерміновий кредит ґарантований державою. 76 сенаторів підписали були заяву, що коли Совєти не скасують жантажевих оплат за візи — вони не ратифікують того договору. Водночас совєтські власті продовжують шикатування освічених жидів, які подались на виїзд до Ізраїлю. Їх негайно звільняють з праці, після чого раз-у-раз поліція приходить до дому й погрожує репресіями.

ВИСТАВКА Ю. СОЛОВІЯ: „5 X 10 +1 X 13"

Ню Йорк. — В суботу, 21 жовтня, в 9-ій год. вечером, зацікавлене мистецтвом громадянство запрошене на відкриття виставки малярства і скульптури Юрія Соловія: „5 X 10+1 X 3". Зорганізована на запрошення Об'єднання Українських Мистців Америки, виставка відбудеться в Літературно-Мистецькому Клюбі при 2-ій евеню і 9-ій вул. і триватиме два тижні. Години виставки: від 1-ої до 8-ої веч., в суботи і неділі і від 6-8 веч. в будні дні. Приготовлені експонати для цієї виставки віддзеркалюватимуть філософію і творчість мистця за останні два роки його праці. Юрій Соловій виставляє свої праці на виставах і в ґалеріях Ню Йорку, Торонта, Чикаґо, а останнього року мав дуже вдалу самостійну виставку в престижовій ґалерії Gunther Franke в Мюнхені. Ще цього року в грудні відбудеться виставка в St. Lawrence Art Center в Торонті а на другий рік матиме свою виставку в New Jersey State Museum в Трентоні.

РЕПРЕЗЕНТУВАЛА УКРАЇНЦІВ

Бразилія. — Журнал „Місіонер" ч. 8, місячник оо. Василіян, повідомив, що в Кампо Моврон відбулося місцеве свято Матері, на якому, між іншими точками, виступали репрезентантки різних етнічних спільнот, які там живуть. Українців репрезентувала п-і Агафія Шмулик, мати 6 дітей і бабуся 2 онуків.

92-ИЙ КОНҐРЕС ЗАКІНЧИВ ПРАЦЮ, ПЕРЕГОЛОСУВАВШИ „ВЕТО" ПРЕЗИДЕНТА

Вашингтон. — 92-ий Конґрес із його переважаючою демократичною більшістю закінчив у середу 18 жовтня свою працю, що була останніми днями дуже напруженою. За день перед тим президент Ричард Ніксон наклав своє „вето" на схвалений Конґресом законопроєкт, яким передбачувалось приділення суми в 24 більйони долярів на боротьбу із занечищенням водних просторів ЗСА. Адміністрація не вимагала аж такої великої суми, вважаючи її перебільшеною та інфляційною, і тому президент Ніксон наклав „вето". Однак, в останньому дні праці 92-го Конґресу Палата Репрезентантів знову проголосувала за тим законопроєктом, і таким чином уневажнила „вето" Президента. „За" віддано 247 голосів, а „проти" лише 23. Перед тим відбулося подібне голосування і в Сенаті, де також більшість була за приділенням 24 більйонів долярів на поборювання занечищення вод: „за" проголосували 52 сенатори, „проти" було 12 сенаторів. Таким чином, цей законопроєкт став законом і без підпису Президента. Обидві Палати Конґресу відкинули прохання президента Ніксона про обмеження урядового бюджету до 250 більйонів долярів задля дальшої боротьби проти інфляції, себто здешевлення американського доляра. Як Палата Репрезентантів, так і Сенат із їх демократичними більшостями не підтримали цього прохання Президента. В останні години праці 92-го Конґресу Адміністрації вдалося добитись позитивного рішення відносно законопроєкту про фінансування будівництва шляхів. Непорозуміння були довкола питання, чи з тих великих федеральних фондів можна фінансувати також розбудову міського транспорту, чи тільки „гайвеї". Тимчасово цю справу вирішено так, що Конференція, складена з членів Сенату і Палати Репрезентантів, продовжила вже існуючу програму ще на один рік.

У Сайґоні йдуть важливі наради про можливості закінчення війни

Сайґон. — У столиці Південного В'єтнаму Сайґоні асистент президента Ніксона Генрі Кіссінджер, новопризначений шеф штабу Армії генерал Крейтон Абрамс, амбасадор ЗСА у Південному В'єтнамі Елсворт Банкер, асистент державного секретаря для південно-східних азійських справ Волтер Суллі ван і два співробітники Кіссінджера — Вінстон Лорд і Джеймс Енґл перевели в середу 18 жовтня — у Південній Азії був уже четвер 19 жовтня — 4-годинну конференцію з президентом Південного В'єтнаму Нґуєном Ваном Тєє, який мав при собі свого амбасадора у Парижі і голову делеґації Південного В'єтнаму на Паризькій конференції про В'єтнам Фама Данґ Ляма й інших високих урядовців. Про хід і вислід тієї конференції не сказано нічого пресі, крім повідомлення, що продовжування нарад відбудеться наступного дня. Загально вважають, що йдеться про останні переговори, що їх вів у Парижі Генрі Кіссінджер з в'єтнамськими комуністами, де прийшло буцім-то до компромісових поступок з обох сторін. Неперті поголоски про недалеке воєнне перемир'я погано впливають на мораль війська Південного В'єтнаму і сприяють комуністичним операціям. Тому вважають, що власне для піднесення духа у війську президент Тієу висловлювався в останніх днях дуже різко проти будь-якого компромісу з комуністами і твердив, що направжній тривкий мир наступить тільки тоді, коли всі комуністи будуть вбиті.

Д-р Денис Квітковський очолив Світову Організацію Свободи

Торонто, Канада. (УНО) — 5 жовтня ц. р. відбулася тут Конференція Прав Людини, у висліді якої покликано до життя нову міжнародну організацію „Світова Організація Свободи". Спонзорами Конференції були: Українське Національне Об'єднання Канади (УНО) і Організація Державного Відродження України (ОДВУ) в ЗСА. Конференцію проводив сенатор д-р Павло Юзик з Оттави. Головними доповідачами були: проф. д-р Едуардо Аувґусто Ґарсія з Буенос-Айресу, Аргентина і д-р Денис Квітковський з Детройту, ЗСА. Після вичерпної дискусії, проф. д-р Е. А. Ґарсія став почесним головою нової організації, сенатор д-р П. Юзик є головою дорадчої ради, і д-р Д. Квітковський як голова екзекутиви. Згідно з правильником організацій, до екзекутиви входять ще два заступники голови, генеральний секретар, його два заступники, скарбник і його два заступники. В різних частинах вільного світу будуть діяти крайові комітети. Світова Організація Свободи визнає Комітет Прав Людини при СКВУ і буде з ним координувати свою діяльність.

Основне завдання Світової Організації Свободи буде змагатися за право на самовизначення народів, а в справі України й інших т. зв. „союзних республік СССР" за їх дійсний вихід (сецесію) із СССР та створення національних держав. Для осягнення мети Світова Організація Свободи предложить усім державам світу через Об'єднані Нації, опрацьований д-ром Е. А. Ґарсією проєкт Міжнародного Договору про беззастережне визнання і переведення в життя права на самостійність народів. Недодержання або ламання постанов запропонованого договору буде передане до розгляду і вирішення Міжнародному Судові, рішення якого будуть зобов'язувати всі сторони. Світова Організація Свободи робитиме всі старання, щоб у її праці включити якнайбільше число державних і взагалі визначних особистостей вільних державних народів. Осідок екзекутиви Світової Організації Свободи буде в Детройді.

У Філядельфії відзначать 30-річчя УПА

Філядельфія, Па. (О. Л-ий) —Загально - громадське відзначення 30-річчя створення Української Повстанської Армії та 25-річчя Великого Рейду частин УПА на Захід відбудеться у Філядельфії в неділю, 22-го жовтня ц. р. заходами Координаційного Комітету Українських Ветеранських Організацій. О 12-ій год. буде відправлена в церкві Христа-Царя при вул. Каюґа Торжественна Служба Божа в наміренні українського народу й панахида за полеглих вояків УПА, до якої стануть ветеранські та молодечі організації із своїми прапорами. Безпосередньо після панахиди відбудеться у парохіяльній залі коло церкви святкова програма з виступами у виконанні молоді Пласту, СУМА та Шкіл Українознавства. Мистецьку деклямацію подасть артистка Віра Левицька. Святкове слово виголосить інж. Михайло Ліщинський.

Василь Шуст виступає в головній ролі в театрі у Ню Йорку

Ню Йорк. — Відомий актор і рецитатор, також українською мовою, Василь Шуст виступає в головній ролі у п'єсі Луїджі Піранделло „Ви маєте рацію", що йде як „оф-Бродвей" вистава в Театрі Раундабаут при 307 Захід 26 вулиця, поблизу 8-ої евеню в Ню Йорку. Вистави о 8-ій вечора щодня, а в суботу й неділю о 3-ій та 7-ій вечора. Театральний критик Клайв Барнс у „Ню Йорк Таймсі" позитивно оцінив гру Василя Шуста, як також були добрі відгуки і в ін. пресі.

ГОТОВ ЗАБОРГУВАТИСЬ ДЛЯ ЗАВЕРШЕННЯ ЦЕНТРУ УКРАЇНСЬКИХ СТУДІЙ В ГАРВАРДІ

Під час відвідин в УНС і „Свободі". Сидять (зліва): заступник голови ФКУ і організаційний референт Богдан Тарнавський, заступник головного предсідника УНСоюзу Володимир Сохан, голова ФКУ мґр Степан Хемич, головний предсідник УНСоюзу Йосип Лисогір, головний касир УНСоюзу і колишній скарбник ФКУ мґр Уляна Дячук та голова Комітету ФКУ в Клівленді інж. Василь Лагошняк

Джерзі Ситі.—„Я сам готов затягнути більшу гіпотечну позичку на свою хату та пожертвувати її на українські студії в Гарварді, щоб тільки допомогти виконати наше цьогорічне нагле і невідкладне завдання та зібрати до кінця року потрібних ще пів мільйона долярів для встановлення в тому університеті третьої катедри українських студій" — заявив один з найбільших ентузіястів українських студій в Гарварді, відомий наш громадянин і діяч інж. Василь Лагошняк з Клівленду, відвідавши в середу, 18-го жовтня, головну канцелярію Українського Народного Союзу та „Свободу". Тут він мав також зустріч з головою Екзекутиви Фонду Катедр Українознавства мґром Степаном Хемичем та його заступником і організаційним референтом Богданом Тарнавським, такими ж ентузіястами українських студій в Гарварді, як і він сам та сотні і тисячі інших, що досі пожертвували вже понад один мільйон і двісті тисяч долярів на встановлення цих студій. Під час відвідин представники ФКУ мали довшу розмову з членами Екзекутиви УНС та редакторами „Свободи", інформуючи їх про з кожним днем збільшувані тепер впливи на встановлення третьої катедри українських студій в Гарварді та про пляни успішного завершення цієї збірки до кінця цього року. Інж. Лагошняк зокрема інформував про великий ентузіязм, що його він зустрічає серед наших громадян, зокрема серед нашого робітництва, в Клівленді, потвердивши свої інформації конкретним фактом: збіркою понад 7 000 долярів на ці студії в останньому часі. Місцевий Комітет Фонду Катедр Українознавства в Клівленді — говорив інж. В. Лагошняк, який цей Комітет очолює — докладає всіх старань і зусиль, щоб посилити і поширити збіркову кампанію, бо ж стоїмо п'ять перед дванадцятою, тисне нас реченець — потрібно швидко, до кінця цього року, збільшити висоту фундації, щоб забезпечити навіки дію трьох катедр україніки в найкращому університеті Америки, в Гарварді.

Застосовується кілька метод збіркової акції. У підготові 100-доляровий бенкет, що відбудеться 2-го грудня ц. р. Розсилається листи, заклики й інформаційний матеріял про дотеперішні осяги та працю Гарвардського Центру Українських Студій. Члени Комітету ФКУ особисто відвідують поодиноких громадян, заохочуючи їх до складення датку на цю важливу і корисну справу під теперішню пору. Є декілька прямих вплат — пожертв, що їх жертводавці самочинно передають до ФКУ. Між ними знову кілька княжих пожертв. Д-р Я. Мігайчук пожертвував знову 1000.00 долярів і враз з попередніми вплатами досягнув 4000.00 дол. Д-р Евген Омельський пожертвував 2000.00 дол., а попередньо зложив 680.00 дол. По одній тисячі долярів вплатили (в дужках подаємо загальну дотеперішню суму їхньої пожертви до ФКУ) інж. Богдан Чопко (3.000), Михайло Колодій, Катерина і Рузя (2.000), інж. Василь Лагошняк (3.100). Меценатами стали: Богдан Лемещук, д-р Володимир Іванович і Василь Сікора.

Обмінюючись інформаціями, думками і плянами щодо завершення Центру Українських Студій в Гарварді, представники Екзекутиви ФКУ, зокрема мґр. Степан Хемич, згадували — як тоді могло здаватись — майже безвиглядні початки акції ФКУ десять років тому і вже в цих початках найбільш активну участь брали мґр. Уляна Дячук, теперішній головний касир УНСоюзу, бувши першим скарбником новоствореного тоді на зборах Союзу Українських Студентських Товариств Америки Фонду Катедри Українознавства. Мґр. Уляна Дячук, тоді ще студентка, була також скарбником СУСТА. Висунена тоді ідея українських студій в американському університеті, після найскромніших початків та багатьох труднощів, завдяки багатьом її ентузіястам перетворилось в те, що американці та спостерігачі з інших етнічних груп називають „українським гарвардським чудом".

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Передплата: на рік — $24.00, на пів року — $12.50, на 3 місяці — $6.50. Для членів УНСоюзу 65 ¢ міс. За кожну зміну адреси — 25 ¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Військо і політика

У державах з демократичним устроєм, в якому всі члени уряду, в тому числі й міністер, чи секретар військових справ є цивільними людьми, збройні сили обмежені до ролі оборонця держави проти її зовнішнього ворога і виключені від активної політики. Конституційний голова держави, — в Америці президент, у Британії монарх — є головним командувачем збройних сил і призначає командувачів окремих родів збройних сил. Президент Ніксон призначив, а Сенат затвердив недавнього головного командувача американських військ у В'єтнамі генерала Крейтона Абрамса на нового шефа штабу Армії, а на його заступника генерала Александра Гейга, дотеперішнього асистента Генрі Кіссінджера, його дорадника у військових справах. Вони обидва — вихованці Академії у Вест Пойнті, але коли Крейтон Абрамс був бойовим військовиком, то Александер Гейг працював завжди у штабах і в останніх роках спеціалізувався у справах військової політики Америки та різних держав світу.

Президент Ніксон „перескочив" 253-ох генералів, старших віком і стажем за 47-річного генерала Александра Гейга, обравши собі власне його на другий найвищий пост в Армії. З газетних інформацій виходить, що сталося це тому, що стоїмо напередодні поважних змін в Америці й у світі, які вимагають власне військовика - політика. Отож, американська Армія має перейти з принципу рекрутації на принцип добровільної участи; паневропейська конференція безпеки має відбуватись разом з переговорами про зменшення військ у Середущій Америці, що стосується також тамошнього американського війська; недалеке перемир'я у В'єтнамі, себто й формальне закінчення війни, вкупі з яким мають вийти на волю американські воєннополонені і має рішитись доля американських баз у Тайленді (Сіямі), висуває цілу низку нових проблем. Для розв'язання їх не треба бойового військовика, а треба такого, який поруч із своєю високою військовою освітою має знання політичних справ і зручність дипломата.

Військо в Америці не грає ніколи провідної політичної ролі. Але Пентагон був. є і повинен залишатись закулісовою потугою, яка промовляє устами свого цивільного речника — секретаря оборони. Бо не можна легковажити чинника, від якого залежить безпека держави і народу.

Що можуть запропонувати?

Кожний день наближає нас до місяця грудня. Що ж тут особливого? — подумає читач. Нічого особливого, хіба що на вулицях американських міст з'являться „Діди Морози" з причепленими бородами й будуть рекламувати різні товари, а люди навперебій купуватимуть потрібне й непотрібне, готуючись до свят.

Інакшими, цілковито інакшими очима дивляться на майбутній грудень у СССР, не його понад 240 знедолених мільйонів осіб, а партійне керівництво. На грудень 1972 року ЦК КПСС призначив „святкування" 50-ліття створення Совєтського Союзу. Москва має причину святкувати круглу дату збереження Російської імперії у формі СССР на цвинтарях незалежних держав України, Білорусі, Естонії, Латвії, Литви та ін. Але, зберігши цілість імперії та поширивши її і на країни-сателіти, що Москва, як „господар", може їм запропонувати і чим заімпонувати?

Здається, поневолювач не може заімпонувати поневоленому ніколи і нічим, хіба поневолений втратить свідомість. Тому ЦК КПСС намагається вбити свідомість поневолених народів, закликаючи їх через газети, книжки, радіо, кіно й телевізію забути про минуле, забути про своє, рідне, а „будувати комуністичне суспільство" — творити „совєтський народ" на базі московської мови й культури. Проти цього йде боротьба, і найновіші арешти в Україні, в Естонії, у Литві засвідчують, що боротьба наростає, а криваві події у червні в Дніпродзержинську в Україні немов знаменують майбутні події в червоній імперії. Тепер все зрозумілішими стають усмішки Брежнєва, Громика й інших у бік Заходу: Москва шукає допомоги для врятування імперії від краху. Немов дійсно з Божого веління, в СССР, після великих урожаїв, цього року неврожай, і вже Москва закуповує в різних країнах хліб на велетенські суми, щоб бодай на „свято" 50-ліття не було голоду. Що ж після такого господарювання й прогресу може Москва запропонувати своїм підлеглим? Відповідь на це питання дала „Радянська Україна" з 28 вересня великим закликом: „Ударну працю — ювілеєві СССР!"

Р. Бояновський

АМЕРИКАНЕЦЬ ПОБУДУЄ ГОТЕЛІ В СССР

Власник найбільшого у світі готелевого підприємства „Голідей Інс, Інк.", Кімонс Вілсон, відвідав СССР для переговорів у справі побудови готелів. Майно Вілсона обраховують на двісті мільйонів долярів. Цей син бідних батьків, ще хлопчиком для прожитку продавав біля кінотеатрів смажену кукурудзу (папкорн - кокошки). Що його життьовий шлях пізніше йшов усе вгору та вгору, завдячував Вілсон своєму революційному помислові. Свій знаменитий помисел хоче він подати й совєтам.

На західній півкулі Вілсон є тепер власником 1405 готелів із 300.000 подвійних вибагливих л і ж о к. Його підприємство сягає від міста Мемфісу (стейт Тенессі), його головної кватири, аж до Мюнхену, в Баварії. Побільшування цього готелевого ланцюга не знає меж. Кожного третього дня постає новий Голідей Ін; кожної півгодини споруджують одну кімнату.

Тридцять років тому Вілсон (йому тепер малощо не шістдесят літ), колишній продавець смаженої кукурудзи, збагачувався як будівельний підприємець. Потім створив новий тип родинних готелів, до яких радо приймають дітей і собак. Є там ліжечка для немовлят і гігієнічні умивальники, кольорові телевізори, буди і скриньки для собак, плавальні басейни. Діти до дванадцятого року життя мешкають безплатно. Майже всю готелеву обстанову, зокрема барі, споруджує Вілсон у власних підприємствах.

Під час першої світової війни Вілсон був летуном і в своєму готелевому клюбі має він різні летунські пам'ятки з тієї війни, зокрема портрет німецького летунагероя Манфреда Ріхтгофена та магнетофонні таємні із записаним на них шумом літаків, що прилітають і відлітають.

Цей готелевий ланцюг розвивається так скоро завдяки т. зв. концесійній системі. Вілсон, який носить краватки з написом „Іт'с е вандерфул ворлд", знайшов у двадцятьох західних країнах Европи мультимільйонерів, які приступили до його знаменито зорганізованого підприємства. Вони укладають із Вілсоном угоди, які дають їм право будувати й удержувати готелі на основі Вілсонового проєкту з шильдом „Голідей Ін".

У Західній Німеччині є вже вісім вілсонівських готелів. На збудування їх дістав концесію на всю Баварію авгсбурський п р о д а в е ц ь сільськогосподарських машин і будівельний фінансист Шніценбавмер. За світляний напис на фронті готелю мусить партнер платити місячно сто марок, а крім того сто долярів за кожне умебльовання кімнати та 3 відс. за біжучий патент від усіх прибутків із винаймлення кімнат.

Пані Джон Отто зналася найкраще на приладжуванні постелі. Вона вчить кожну нову покоївку, як за три хвилини позміняти білизну з ліжка і застелити свіжою.

Чотири рази на рік інспектори з Мемфісу приїжджають на ревізію готелів. Щоб усе було признане задовільним, мусять бути виконані всі вимоги, яких є ціла тисяча! Знайдений в умивальні волос або брак туалетного паперу зменшить досконалість готелю на 20 точок, пляма на килимі — на 30 точок. Якщо призбирається 850 точок недомагання, власника готелю остерігають і по чотирьох тижнях раз переводять контролю. Коли ж інспектори не ствердять покращання, дирекція в Мемфісі викреслює такий готель із членства концерну.

Більше як тридцять партнерів мусіли за останніх кілька років зняти свої шильди „Голідей Ін". Такі суворі вимоги добре втовкмачують у голови готелевим шефам, коли вони приходять до Мемфісу, щоб скласти обов'язковий іспит.

В такому вишколенні візьмуть, участь також совєтські громадяни, якщо Вілсонові вдасться переконати совєтське готелеве управління, що його популярні готелі це найкращий тип для туристів.

Під час переговорів у Москві Вілсон запропонував величезну сітку готелів. Згідно з його пляном найбільші готелі треба побудувати на окраїнах Москви та в її центрі. Свої оферти подало вже совєтам також „Інтер - Континентел Готел Корпорейшен" і „Гілтон Інтернешенел Комп." Вони вимагають, щоб управа готелів була в американських руках. Зате Вілсон зробив великі поступки, але які саме, цього він не хоче виявити з огляду на конкурентів.

В. Завітневич

ГАРМОНІЙНИЙ ТАЛАНТ

(З нагоди концерту, присвяченого пам'яті Олександра Кошиця)

ВСТУП

Чудом збережена і в душі українського народу через віки неволі донесена до наших днів висока культура Київської Руси, — в XIX столітті буйним цвітом розцвіла. В галузі мистецтва, в творчості духа український народ виявив надзвичайну силу, створивши в жахливих умовах соціяльно - економічного гніту і національної безправности прекрасну літературу, оригінальний живопис і чудову музику, якою зачарував увесь світ. Хоч і замкнені були уста, приборкані були крила животворчого духа українського народу, та прибої житейських хвиль української стихії являли на світ Божий все нові сили великих мистців слова, фарб і звуків.

Геній Т. Шевченка — достоменний вияв духа, розуму і дум українського народу і слідом за ним глибокий лірик і творець героїчно-патріотичної музичної клясики Микола Лисенко — немеркнучі зорі на українському небосхилі. За ними йде велика плеяда діячів української культури: І. Франко, Л. Українка, М. Старицький, М. Кропивницький, брати Тобілевичі, Ф. Колесса, М. Леонтович, К. Стеценко, С. Людкевич, а серед них титанічна постать О. Кошиця, незабутньої пам'яті якого три визначніші українські хори: заслужена капеля „Думка", дівочий хор Осередку СУМА „Жайворонки" — наша радість і надія, та славнозвісний чоловічий хор „Прометей" із Філядельфії готують складений із творів О. Кошиця концерт. Цей концерт відбудеться в неділю 19 листопада ц. р. в Гантер Коледжі.

БІОГРАФІЧНІ ДАНІ

Олександер А н т онович Кошиць народився 12 вересня 1875 року в священичій родині с. Тарасівки, Звенигородського повіту на Київщині. Освіту загальну й богословську одержав у Богуславській бурсі, Київській духовній семінарії і в Київській Духовній Академії, музичну освіту — в Київській школі М. Лисенка з курсу композиції проф. Г. Любомирського. Ще бувши студентом Духовної Академії О. Кошиць вславився як знаменитий дирігент академічного хору Богоявленського Братського монастиря, співом якого захоплювався увесь православний Київ.

Закінчивши науку в Академії, О. Кошиць був деякий час учителем історії в гімназіях м. Ставрополя і Тифлісу на Кавказі, а з 1904 року напостійно осілився в Києві і віддався музичній та педагогічній д і я л ь н о с т і: вчителював по різних середніх школах Києва і диригував хорами, серед яких прославлений був хор Київського університету і Вищих Жіночих Курсів; деякий час був капельмайстром в українському театрі М. Садовського і в Київському оперовому театрі. В часи національного відродження України О. Кошиць очолив музичний відділ у Міністерстві освіти, з доручення якого разом із К. Стеценком зорганізував Українську Республіканську Капелю і 1919 року, виїхав з нею за кордон. Концерти Капелі по різних країнах Европи й Америки принесли невмирущу славу українській пісні і її таланновитому виконавцеві О. Кошицеві. В 1926 році О. Кошиць поселився в Ню Йорку, де багато працював над вихованням хорових дирігентів. Іноді О. Кошиць виїжджав до Канади, до Вінніпегу, читати лекції на Літніх Освітніх Курсах. Після цих курсів влітку 1944 року несподівано захворів і помер 21 вересня 1944 року у Вінніпегу, де й поховано його в мавзолеї Вінніпегу.

ХАРАКТЕРИСТИКА МИСТЕЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТИ О. КОШИЦЯ

В особі О. Кошиця Україна втратила таланновитого дирігента, композитора і етнографа. В двох останніх ділянках українського мистецтва він був визначним діячем, і в кожній із них зайняв поважне місце, але як хоровий дирігент був неперевершений: він перший у блискучій плеяді видатних українських дирігентів - інтерпретаторів у к р аїнської пісенної творчости, основоположників київської школи хорового виконання її, перед цілим світом показав невичерпне багатство мистецьких творчих засобів українського народу і прославив у віках його пісню.

Рецензії видатних західньоевропейських музичних критиків на концерти Української Республіканської Капелі в Чехо - Словаччині, Австрії, Швайцарії, Франції, Бельгії, Голляндії, Англії, Німеччині, Польщі, Еспанії, — в один голос дали високу оцінку українській Капелі і відзначили талант її дирігента О. Кошиця. „Нема на світі нікого іншого, хто б у такій високій майстерній мірі, як Кошиць, посідав мистецтво трактувати хор, як музичний інструмент або оркестру, з якої він з безмежним артизмом уміє видобути всі звукові проміння", — писала швайцарська газета „Basler Anzeiger" 14 жовтня 1919 року.

Прикро признаватися, що чужинці перші визнали високу культуру українського хорового співу: „Перед війною Україна була расм народної пісні. Ніде більше, як там, народ зберіг дорогоцінну здібність музично висловлювати свої почуття найбільш інтимні, найбільш ніжні, і це пояснює, чому в цій далекій країні такий чудовий хоровий спів" („Demain Bruxelles"). Ті ж таки чужинці перші по заслузі назвали О. Кошиця таланновитим дирігентом — виконавцем українського

(Закінчення на стор. 3-ій)

МУЗЕЙ О. ДОВЖЕНКА

У м. Сосниці на Чернігівщині, звідки походить видатний український кінорежисер Олександер Довженко, відкрили в Музеї ім. О. Довженка кінозалю, де показують фільми його вибору, або ж фільми про нього. Відвідувачі можуть також прослухати з магнетофонного запису промову О. Довженка на другому з'їзді письменників СССР, найбільш витриманому в партійному дусі. У кінозалі демонструють такі кінофільми О. Довженка, як „Земля", „Аероград", „Арсенал", „Поема про море", але заборонено й надалі показ кінофільму „Звенигора", де частково зображено праісторичне минуле України та боротьбу між більшевиками й Армією УНР Гол. Отамана Симона Петлюри.

Любов Коленська

ДОБРИЙ ПОЧИН

З кожним роком на еміграції появляються нові письменники й нові книжки, не зважаючи на те, що творці нашої літератури в своїй більшості зайняті цілоденною працею на прожиток, не кажучи вже про те, що кошти видання книжки — величезні. І на тій дорозі, що її переходить українська книжка — її написання і видання — кольпортаж найслабша ланка.

Різними способами автори стараються розпродати свої книжки, деякі розсилають їх на приватні адреси (з цього велика частина їм не звертається), віддають до книгарень з великим опустом, рекламують в газетах або поширюють на літературних вечорах, з'їздах та конвенціях.

На одному з'їзді оглядаю українську виставку. Організатори подбали, щоб все виглядало як слід: вишивані рушники на стіні, квіти в глечиках і книжки, згруповані в естетичному порядку — барв і величин. І от наближається шановна публіка. Оглядають, к о м е нтують книжки зовсім як на випродажі в „Мейсіс". І книжки поволі затрачують свій первісний вигляд, а стіл, на якому вони лежать, уподібнюється до базарної ятки з розкошланою яриною.

Підходить жінка, сп'яніла на цьому інтелектуальному пирі і... тістечком залишає на одній із книжок масну пляму. Якийсь чолов'яга вигукає: „А чому ви нічого із горілку не маєте або чогось легкого до читання, щоб потім приємно спалося?"... А одна громадянка витягає з купи тоненьку книжечку. „Візьму одну куховарську, — каже, — може придасться". За останніми приписами моди Діора елегантно зодягнена дама, не звертаючи уваги на зміст книжок, вибирає найдешевшу, ще й нарікає: „І як можна брати такі високі ціни?" — Ще й вимагає, щоб книжку запакували, бо як же вона її нестиме.

Тому треба щиро привітати почин, який скріплює оту кольпортажну ланку літературного життя і причиняється до популяризації та розповсюджування книжки. Саме тепер минає рік, як створилося в Торонті Товариство „Книго-Клюб", яке вже начислює 250 членів. Управа цього Товариства вклала багато зусиль і організаційного хисту, щоб поширити членську сітку по містах Канади і Америки, а то й в діяспорі. Розросстається засяг її праці і тим самим облегшується кольпортаж і уможливлюється видання чергових літературних творів. Читацька публіка завдяки цьому Товариству має нагоду знайомитися із новими літературними надбаннями, а письменники дістають живий стимул для своєї творчости, знаючи, що мають серйозну опіку, що хтось дбає про них. Завдяки цьому Товариству письменник, написавши книжку, не мусить ставати кольпортером, розпитуватись, бігаючи по книгарнях.

В малярстві справа збуту образів легша, бо люди купують образи не тільки тому, що вони заслуговують на увагу, але часто з огляду на популярність мистця. До того ж за деякий час, відпродавши образ, можна на ньому заробити. У декого з наших людей уже немає місця на стінах, щоб повісити картину, але вони далі купують і складають їх... у підвалі, чекаючи на відповідну пору. Очевидно, що купують образи тільки визнаних публікою мистців, а ті, що ще слави не здобули, чекають у черзі.

Селективний комітет Т-ва „Книго-Клюб" переводить конкурси, на яких визначає, котрі твори треба пустити в світ. Розсилаючи книжки своїм членам, „Книго-Клюб" водночас розсилає різнобарвні, на твердому папері „Повідомлення - рецензії". Це літературні інформації про книжки, що їх визначило жюрі. Пишуть їх мгр Рома Пікуляк, проф. Д. Струк і проф. Юрій Левицький. З часом члени „Книго-Клюбу" одержать каталог п р е мій, який уже підготовляється.

Т-во „Книго-Клюб", враховуючи його дотеперішню діяльність, насправді стає важливою ланкою літературної праці. Воно рішучо заслуговує на увагу, бо діє в користь усієї нашої громади й утривалює та розбудовує українську культуру шляхом підтримки письменників. У перший мірі цим Товариством повинні заінтересуватися такі самі письменники, навіть заради свого особистого інтересу. Вписуючись до „Книго-Клюбу" й купуючи книжки товаришів пера, вони нікому іншому, як собі, промощують дорогу, забезпечують літературі тяглість. Членами цього товариства повинні ставати й всі громадяни, яким дорогі наша література творчість і культура, які думають не тільки про власне збагачування.

„Книго-Клюб", покищо, є малим острівцем, скромним бастіоном нашої культури. Але він може, і мусить розростися в духовий і фінансовий сильний потенціял, коли знайде ширше заінтересування української спільноти.

Лист до редакції

НАРЕШТІ ПРОЛУНАЛО

Прочитав у Вашому цінному часописі звернення під заголовком „Якщо не заговоримо ми, то заговорить каміння!" Вітаю Вас за цей історичний крок в сумний час, коли наша еміграція так низько впала, огорнута „відлигою", бо їдуть на відвідини до краю навіть такі люди, які працювали за німців, як поліцаї чи старости, яких там чекає КГБ: „Ага, приїхав! Чому ж ти збрехав і не зазначив в анкеті, що був поліцаєм чи старостою?" — От і попав поліцай і мусить ставати на коліна перед КҐБістом і обіцяти щиро служити для совєтської влади і доносити про все, чого КҐБ вимагає. Тоді йому ту провину „подарують", але в закладі залишають його рідню, до якої він приїхав на відвідини. А декому довелось дати хабаря і в 1000 долярів, аби тільки випустили.

Так ось яка „відлига" попала для еміграції!

У совєтській пресі читаємо, що викрито десь там на Україні 5 німецьких колябораторів. Їх усіх засуджено на страту або на досмертну тяжку працю на Сибіру.

Чи про це хто подумав?

Тож ще раз вітаю Ваше звернення до нашого громадянства.

Ще хочу пригадати, що в совєтських концтаборах перебувають ще до цієї пори тисячі й тисячі невинно засуджених людей, як також можна було б пригадати, що штучним голодом заморила Москва коло 10.000.000 та заморила по катівнях понад 20.000.000 людей.

Ф. Слобідський
Торонто

Оксана Бризгун-Соколик

ОЛЕКСАНДЕР МИШУГА

У 50-ЛІТТЯ З ДНЯ СМЕРТИ

29-го вересня 1922 р. був великий і сумний день в Музичному Інституті ім. М. Лисенка у Львові. Був сумний день по цілій Україні. Музичний Інститут прощав свого опікуна і добродія: у Львові відбувався величавий похорон Олександра Мишуги, тіло якого звідти повезли до його родинного села Нового Виткова на вічний спочинок.

Ще так недавно европейська музична критика співала оди похвальну:

„... Його виступ можна вважати за справжній шедевр бельканта ..." („Прагер Абендблят", 14 липня 1887 р.).

„... Прекрасний артист, який володіє всіма даними, необхідними для співака: голосом, умінням співати, ясною дикцією, досвідом на сцені, продуманістю виконання ..." („Петербургская Газета", 21 жовтня 1905 р.).

„... Словом, це справжній артист, якого завжди слухаєш і на якого дивишся з повним задоволенням" („Русь", 22 жовтня 1905 р.).

„... Зокрема дві партії і досі не знайшли на польській сцені рівного йому виконавця. Це — Йонтек з „Гальки" і Стефан зі „Страшного Двору" ... (Краків, Юзеф Райсс).

„... Такого п р е к р асного Фавста кияни давно вже не бачили ..." („Киевское Слово", 6 вересня 1895 р.).

„... Співак належить до тих теноров, з якими кожна опера мусить рахуватися ..." („Нойєс Вінер Тагеблят", 6 лютого 1885 р.).

„... а зацікавлення публіки гостем виявилося як і раніше в тому, що всі місця в театрі — 3 000! — були продані до одного!..." („Нойєс Вінер Тагеблят", 11-го лютого 1885 р.).

Хто ж цей артист? Що то за співак, якого запрошували всі европейські опери, якого підносили лавровві вінки, якого візити ожидали, ім'я якого було прикрасою славних театрів Риму, Парижу, Берліну, Лондону ... Він — це Олександер Мишуга. Оперовий співак с в і т о в о ї слави, педагог, патріот. І хоч він вже і творив не дуже давно, малощо знаємо загально сьогодні ...

Олександер Мишуга народився 20 червня 1853 р. в селі Новий Витків на Львівщині. Був наймолодшим з п'ятьох дітей. Дуже рано втратив матір, і життя з мачухою в бідній родині не було радісне. Батько його, Пилип (звідки і мистецьке псевдо Філіппі) любив співати і навчив своїх дітей багато пісень.

14-літнім хлопцем пішов Олександер з батьком до Львова на храмове свято. В Святоюрському соборі хлопчик гарно співав і звернув на себе увагу регента Микити Гетмана. За згодою батька він взяв Олександра до дяківської бурси. Тут Олександер робив швидкий поступ і співав у церкві як солісто-сопрано.

Однак, він хотів учитися далі і пішов до гімназії, а потім до учительської семінарії. Ці роки, роки голоду, холоду і безмежної нужди в спогадах Мишуги були найтяжчими в його житті. Однак бажання вчитися тримало його при силі. Жадоба знання перемогла всі перешкоди.

Олександер Мишуга зачинає учителювати. О д н а к, кляси, порозкидувані по різних кінцях міста, викликають велику втому, і він прив'язує ввесь свій час науці співу у проф. Валерія Висоцького. Цей знаменитий бас сам виступав з великим успіхом на оперових сценах, головно в Італії. Його славними учнями були, також Соломія Крушельницька, Адам Дідур і інші.

Науку в Львівській консерваторії Мишуга закінчує 1880 р. і дебютує в опері Монюшка „Страшний Двір", а після того виїздить до Італії.

Тут починається новий етап навчання. Крім співу вивчає Мишуга мови, а володів він десятьма! Прочитує десятки книг з естетики, мистецтва, історії, літератури. Студіює також анатомію, психологію, фізіологію, педагогіку, логіку. Вивчає нові опери, знайомиться з різними стилями в музиці. Співав головні теноровї ролі в 40 операх сімома мовами: українською, н і м е ц ь кою, французькою, і т а лійською, польською, російською та шведською.

Нарешті по невтомній праці приходить успіх: Мишуга дебютує в опері „М а р т а" Фльотова в місті Форлі у 1883 р. Успіх колосальний — перед ним відкриваються опери Мілляну, Ніцци, Фльоренції ...

І Львів, що слідкував за його працею, запропонував йому перший контракт на сезон 1883-84 р. Мишуга своїм співом і грою захоплює з першого ж виступу глядачів!

У 1884 р. Мишугу запрошують співати у Варшаві. І там починається слава мандрівного артиста: В і д е н ь, Берлін, Париж, Прага, Лондон, Петербург, Київ ... Всюди успіхи, всюди овації ...

Однак, ніщо не змінило О. Мишугу — людину. Залишається скромним, з високими вимогами до себе, завжди бажаючи ліпшого. Залишається сином свого народу, — і матеріяльно підтримує ціле своє життя. Жертвує на Академічну Руську гімназію, учнів Львівської учительської семінарії, погорільців села Польового, ремісничу бурсу, Наукове Товариство ім. Шевченка, Т-во „Поміч Молодіжі", фонд Франка, медичну санаторію, Руську захоронку, „Просвіту", київську газету „Раду" ... А скільки його пожертв небезіменного жертводавця"? Скільки було від безіменного жертводавця"? В заповіті увесь свій маєток дарує Мишуга Музичному Інститутові ім. Л и с е н к а у Львові.

Як не прикро, але й досі не вдалося знайти грамофонних записів голосу Мишуги. Не залишив пам'ятки він для нас. Є тільки дві платівки в приватних колекціях в Україні, і записи ті не найліпшої якости.

Документи, листи, спогади, поезії розгубилися, тільки мала кількість є в деяких музеях в Україні та в нашій „Свободі", куди їх передав сл. п. Лука Мишуга, племінник і вихованець співака. Одне, що залишилося, це спогади очевидців та учнів, які вносять багато світла у життя мистця, що майже все своє життя пробув на чужині, де й помер 9 березня 1922 р.

Однак, останнім проханням Мишуги було, щоб поховали його під липами Виткова. І це сталося 29 вересня 1922 р.

Книжка, присвячена цьому великому співакові, вийшла друком у Києві 1971 р. під назвою „Олександер Мишуга, Спомини, Матеріяли, Лі-

(Закінчення на 3-ій стор.)

НАГЛА І НЕВІДКЛАДНА СПРАВА — УКРАЇНСЬКІ СТУДІЇ В ГАРВАРДІ! НА ВСТАНОВЛЕННЯ ТРЬОХ КАТЕДР ПОТРІБНО $1,800,000.00; ДОСІ ВПЛИНУЛО — $1,272,709.05; ДО КІНЦЯ ЦЬОГО РОКУ ЩЕ ТРЕБА ЗІБРАТИ $527,290.95

НА СЛУЖБІ БОГОВІ Й УКРАЇНІ

(З нагоди 35-ліття душпастирства о. Богдана Смика)

Українська католицька парафія св. Володимира Великого в Ютиці, Н. И., відзначить у неділю, 29 жовтня ц. р. о 4-ій год. по пол. благодарною Св. Літургією, а по ній святочною вечерею та мистецькою програмою у власній авдиторії при Котедж пл., 35-річчя священства свого довголітнього пароха — о. Богдана Смика.

Ці ювілейні святкування напевно вийдуть поза рамці місцевої імпрези, бо особа цього заслуженого Ювілята — щедрого сівача Божого Слова і невтомного орача народної ниви — відома серед широких кіл нашого громадянства.

Отець Богдан Смик

Ювілят протягом цілого життя ділився із своїм громадянством численними талантами, що ними обдарував його Господь: високим вродженим інтелектом, своєю глибокою теологічною і загальною освітою, здобутою від таких великих учителів, як Слуга Божий Митрополит Андрей та Ісповідник Віри Верховний Архієпископ Иосиф, любов'ю до рідної Церкви і Народу та прикладним сповнюванням обов'язків душпастиря, громадянина і батька родини, своїми організаційними здібностями та беззастережною любов'ю до нашої молоді.

Отець Богдан Смик народився 6 травня 1912 р. в селі Конкольниках, Рогатинського повіту, в родині о. Петра і Ростислави з Кузелів. Через матір споріднений із родом Лепких, що його репрезентативні постаті в особах повістяра і поета Богдана та композитора Лева, виростав він у глибоко патріотичній родині та серед чарівної краси природи Золотого Поділля. Народну освіту закінчив у с. Жовчеві, де його батько був довголітнім парохом, а середню в українських гімназіях у Станиславові, Рогатині та Малій Семінарії у Львові іспитом зрілости у 1930 році.

Теологію студіював у Львівській Богословській Академії — і 12 грудня 1937 р. прийняв свячення із рук Преосв. Кир Івана Бучка, тепер Архиєпископа - сеньйора, Владики Скитальців із осідком у Римі, — у приняві Слуги Божого Митрополита Андрея у митрополичій святоюрській палаті.

Перед висвяченням одружився із Володимирою, дочкою бл. п. о. Якова Заяця, колишнього дириґента хору богословів у Львові та відомого композитора релігійних і церковних пісень.

Перше душпастирське призначення на становищі сотрудника одержав у великій збірній парафії із трьома церквами і п'ятьма школами — Добромірка, Гощани - Лозівка - Обудівка - Чагарі Збаражські. По смерті пароха о. Льва Юрчинського залишився адміністратором цієї великої збірної парафії аж до виїзду на еміграцію з причини большевицької інвазії.

На европейській еміграції, спершу, коротко зупинився в Берліні, працюючи в канцелярії Апостольського Візитатора на Німеччину о. Петра Вергуна, який коротко перед большевицькою облогою Берліну вислав його з родиною до Зайфельду в Тюрінгії, д езастав його кінець 2-ої світової війни. Звідсіль — по випровадженні усіх наших втікачів далі на захід — майже останній переїхав до Бамберґу в Баварії, звідкіля о. Н. Вояковський покликав його на становище фінансового референта до Візитатури в Мюнхені. По створенні таборів для переміщених осіб став парохом таборян у Міттенвальді, звідки виїхав на дальшу еміграцію до ЗСА, прибувши до родини дякоучителя Иосифа Заяця у Сиракюзах, Н. И. 15 травня 1950 року.

Взимі 1950 - 51 рр. душпастирював коротко в Мідлпорті, Пен., а навесні Преосв. Кир Константин Богачевський призначив його сотрудником у Сиракюзах та рівночасно управителем діяцезіяльної вакаційної оселі у Стретфорді, Н. И., що її він провадив аж до часу організації пластових таборів в інших місцях у 1956 році.

Першого травня 1952 став парохом малої і нової парафії в Ютиці, заснованої щойно в попередньому році — з першим парохом о. Іваном Прокоповичем. Ще перед формальним оснуванням цієї парафії душпастирював уже тут о. радн. Савин Дурбак, а пізніше співпастирювали з Отцем Ювілятом його батько бл. п. о. радн. Петро Смик та бл. п. о. Ярослав Княгиницький і ще досі співдушпастирює о. Иосиф Лукашевич. Перед 3 ½ роками о. Богдан перейняв ще й завідування сусідньою парафією у Ром, Н. И.

Це вже 21-ий рік зі свого 35-літнього душпастирства служить о. Ювілят своїй парафії і громаді. За цей час сплачено довг на будинку парафіяльної церкви, закуплено цвинтар з парком, парафіяльний дім, дві площі до паркування, в 1964 році відбудовано модерну авдиторію за чверть мільйона долярів і кошти цієї будови вповні сплачено, а три роки тому куплено площу під будову нової церкви.

Впарі з цими матеріяльними надбаннями, які є передусім надбаннями жертвенної громади, особистими заслугами о. Ювілята є вдержання цієї парафії у вірності нашим обрядовим традиціям, із святами за Юліянським календарем та впровадженням тільки української живої мови у церковні відправи включно, чим ця взірцева парафія відзначається серед небагатьох наших парафій у ЗСА, бо о. Ювілят глибоко розуміє, що українська церква й українська мова зможуть зберегти нас від цілковитої денаціоналізації.

Отець Ювілят бере живу участь у життю своєї громади, у всіх її організаціях та імпрезах, до яких сам враз зі своєю дружиною докладає багато своєї постійної праці. Належить теж до багатьох наших центральних організацій, а між ними з цілою своєю родиною до Українського Народного Союзу і був делеґатом на останніх двох Конвенціях, на яких уже двічі сповняв обов'язки голови Виборчої Комісії.

Від самого початку наших змагань за помісність і патріярхат нашої УКЦеркви він бере активну участь в організаційному русі мирян, а згодом теж і духовенства і є у проводі священичого Т-ва Св. Андрія. Був одним із провідників численної громади наших прочан до Риму на посвячення Собору Св. Софії і звеличував ці історичні урочистості своїм гарним теноровим голосом, як один із дияконів на всіх церковних відправах.

Ще з юнацького віку о. Богдан — пізніше враз із цілою своєю родиною — активний в Організації Української Молоді „Пласт". Він брав участь у віднові Пласту на еміґрації, в Німеччині в жовтні 1945 р., продовжував пластову діяльність на різних постах в Европі і тут, враз зі своєю дружиною започаткував пластові частини в Сиракюзах і Ютиці, які пізніше протягом років очолював, як голова Станиці, був провідником групи наших пластунів на Міжнародному Джемборі в Греції в 1963 р., а впродовж останніх 5 років із іменування Преосв. Кир Иосифа капеляном Пласту на ЗСА.

Отець Богдан, як і його дружина Володимира є прикладними батьками трьох дітей, яким, переважно фізичною працею своїх рук, забезпечили високу професійну освіту та дали взірцеве виховання. Дочка Тетяна, зам. Назаревич є фармацевткою і керівничкою аптеки великого шпиталю в Чикаґо, син Олександер є дипломованим хеміком. Оба сини, а Лесько двократно, щасливо відбули небезпечну і ризиковну службу у В'єтнамі.

Дописувач ще з молодих літ є в дружніх зв'язках із родиною Смиків і часто відвідує їхній гостинний дім та почувається у цій священичій родині, як колись на приходствах на рідній землі, бо не тільки діти, але тепер уже і п'ятеро внуків послуговуються рідною розговірною мовою. Ця родина може дійсно послужити прикладом, що можна виховати дітей у рідному національному дусі навіть в наших еміґраційних умовинах.

На ювілейні святкування о. Богдана напевно прибудуть його діти і внуки та його близькі рідні — брат д-р Роман і сестра Стефанія із чоловіком о. Володимиром Тарнавським із далекого канадійського Едмонтону та однаково йому близька ширша родина його парафіян. Але можна сподіватись, що це небуденне місцеве свято вшанують представники наших церковних і світських установ та пластових друзів, бо о. Богдан своєю прикладною працею для Церкви і Народу вже давно заслужив собі на прилюдне признання і відзначення згідно із кличем: Честь кому честь! На Многі Літа — Дорогий і Достойний Ювіляте!

Д-р Михайло Логаза

Відділи УНС стейту Коннектикат відбули організаційні наради

(Закінчення з 1-ої стор.)

на Нову Англію в особі д-ра Михайла Снігуровича, при чому закликав всіх до дружньої співпраці з ним.

Д-р Снігурович в своїй доповіді говорив про завдання його праці на новому пості в ролі обласного організатора, при чому запевнив всіх, що буде служити їм своїм знанням та допомогою секретарям.

В дискусії після доповідей брали участь дир. Гомотюк, пп. Мусій, Олійник, Василенко, Романишин, Фіцик, Добчанський і Мельник. Всі запевнили д-ра Снігуровича, що будуть співпрацювати з ним як обласним організатором, а при тому подали деякі свої поради. Щоб заохотити д-ра Снігуровича до праці, С. Гавриш повідомив, що секретарі зложили на його руки 18 аплікацій нових членів, забезпечених на суму 58 500 дол. Тими секретарями були: секретар 387 Відділу Василь Олійник дав 10 аплікацій на суму 34 000 долярів, секретар 101 Відділу Іван Гулич дав 4 аплікації на суму 22 000 дол. і секретар 54 Відділу Василь Добчанський дав 4 аплікації на суму 3 500 дол.

На закінчення нарад злучених Округ Коннектикат та Лудлов відбулась гостина, під час якої нагороджено 20 дітей грамотами забезпечення по 1 000 дол. в класі П-20, звільнених від плачення вкладок за перший рік. Гостину приготовили члени управи 277 Відділу дир. Евстахій Гомотюк, Володимир Василенко і Тиміш Мельник.

Округа УНС в Боффало змагається за успіх

(Закінчення з 1-ої стор.)

ня якнайбільшого числа українських родин. Він вказав Окружній Управі її головне завдання: допомогти слабшим Відділам, а всі Відділи закликав до тісної співпраці з ним та проф. Бережницьким. Цей останній поділився з приявними своїми першими враженнями з праці для УНСоюзу й з контактів з секретарями та іншими урядовцями Відділів. Він намітив плян своєї праці на терені Округи, передумовою успіху якої буде, за його словами, тісна співпраця з Відділами. Він вимагав поширення „Свободи", як головного джерела інформацій про УНСоюз та його працю зокрема в ділянці забезпечення. Також пропонував вшанувати громадських союзових діячів, що заохотить молодших їх наслідувати і заступити. В оживленій дискусії взяли участь мґр. Іван Гаврилюк, інж. Богдан Пашковський, Богдан Дусанівський, п. Марія Гаравус й інші. Дискусія обняла широкий засяг союзових і громадських справ, але домінувала нагляча потреба активізації Відділів та заставлення їх до виконання цьогорічного завдання то вже в найближчих тижнях і днях. Збори закінчив голова А. Кобрин заключними заввагами, які підсумували доповіді та дискусію й запевнив головним секретарям й обласним організаторам, що боффалівська Округа свідома своїх обов'язків і їх постарається виконати ще перед закінченням року. Також заплянововано підготовити окрему імпрезу для пошанування заслужених союзових діячів.

Футболісти УАСТ „Леви" Чикаґо здобули чашу губернатора стейту Іллиной

Футбольна дружина УАСТ „Леви" Чикаґо перемогла минулої неділі, 15-го жовтня, грецьку дружину „Геркулес" з рахунком 5:2 у фінальних змаганнях за чашу губернатора стейту Іллиной. Цим самим здобули українські футболісти „Левів" чашу губернатора стейту та неофіційне звання першуна стейту. Ці завзяті змагання закінчилися були в нормальному часі безворітним вислідом, із таким самим безворітним вислідом пройшли дві доґривки для вирішення зустрічі, хоч дружина „Левів" переважала. В тому часі „Леви" не використали карного удару. Щойно в заряджених карних ударах по п'ять до воріт обох суперників „Леви" вийшли переможцями, стріляючи всіх 5 воріт. Героєм цього фіналу був воротар „Левів" В. Мішалов, який оборонив три з п'яти карних ударів і цим запевнив своїй дружині перемогу 5:2.

Слово на сторожі

Про збереження мови та про це, що вона є одним із важливих чинників закріплення національної ідентичности — говориться і пишеться багато. Але ж що у цьому напрямі робиться — поза курсами українознавства, які повинні дати основні відомості із граматики, правопису та літератури. Правда, є ще постійне пригадування молодим (а то й старшим) щоб вони говорили по-українськи. Упімнення, які діють тільки на недовгу хвилину та близьку віддаль, поки ще опікуни чують. Поза нею знову починають у розмову попадати одне-друге англійське слівце, а там уже англійська мова пливе гладко й без вагань.

Виклади, писання переконування про те, що рідну мову треба знати — не викликують, загально беручи, протестів, але теж не мають практично великого впливу на вживанная рідної мови. Але є спосіб, який діє, який лишається назавжди. Відомо ж бо, що любимо те, що вміємо і то добре. А щоб добре знати рідну мову для цього не вистачає теоретичного знання, треба вміти нею досконало послуговуватися, полюбити її „мелодію" — її звук. Треба її плекати і нею активно послуговуватися. Таким просто чудодійним осередком, де в активний спосіб плекається рідну мову, є „Студія Мистецького Слова" Лідії Крушельницької у Ню Йорку.

Вплив цієї Студії на її адептів — можна легко ствердити. Цей хто через неї перейшов, був її учасником не тільки навчився деклямувати поезії, чи рецитувати прозу, грати ролі у п'єсах. Він здобув щось, що останеться назавжди, навіть тоді коли він, бути може, забуде цей вірш чи ролю. Учнів цієї Студії ви пізнаєте по вимові, у якій не має впливу чужої чи теж реґіональних (н.пр. галицьких) діялектів. Оруднуючи мовою у найкращій формі, вони мусять відчути її красу, її звучність, вони мусять її полюбити.

Живучи далеко від краю наша мова поволі, незамітно для нас самих міняється на гірше, вульґарнізується. Тож не тільки учасникам студій але й тим хто має нагоду слухати їх, мимо волі ухо, ніби, набере у себе цю „мелодію" рідної мови, і може самі почнете стараннiше добирати слів. Але це не тільки корисно, це передусім велика приємність дивитися і слухати гри наших молодих акторів, бо так уже треба їх називати. Не перший, бо раз виступають вони на сцені.

Цього року сезон розпочнеться у неділю 22 жовтня. Оглядатимемо стару, але вічно актуальну своєю проблематикою, п'єсу Черкасенка „Казка старого млина". Музику написав Ігор Соневицький хореографію — Ольги Ковальчук - Івасівка, оформлення і світло Тараса Гірняка та Івана Клюфаса. Хто цю п'єсу знає то може собі її пригадати, а може теж порівняти до колишньої постановки Курбася та Стадника. Один із акторів, що грав у театрі Стадника виступить теж і тут, а це Роман Тимчук. А решта це знані нам уже — Ігор Раковський, Наталка Чума та інші. Із радістю очікуємо цієї прем'єри.

Про „Казку старого млина"

У „Свободі" із 11-го жовтня 1972 р. була згадка про „Казку старого млина". У ній є маленькі неточності. М. Садовський ставив „Казку старого млина" Спиридона Черкасенка не в 1916 - 17 рр., а в 1914 році, в такій обсаді: Ваґнер — Йосип Стадник, Подорожний — М. Садовський, Дід - Мельник — Чугай або Івлів, Юрко Чабан — Корольчук, Маріяна — Малиш-Федорець, потім Сніжинська, Землемір — Крамаренки, Овдієнко, Сузана Іванова, потім по чоловікові звалась Стахурська Валентина, яка померла в Америці.

Й. Стадника Садовський запросив на Ваґнера в „Казці старого млина" і на Хлестакова в „Ревізорі" Гоголя. „Ревізора" перетлумачив українською мовою сам Садовський і перший раз „Ревізор" йшов на українській сцені. Для Російського Драматичного театру Соловцова і для киян це було велике свято. Росіяни майже самі заповнили залю, з цікавости, як то „хохли" будуть виконувати „російського" клясика М. Гоголя. Росіянам сподобався „Ревізор" ліпше українською мовою, як російською! М. Садовський в ролі городничого та Стадник в ролі Хлестакова — обидва були неперевершені.

Відносно реж. Леся Курбаса, то за моєї присутности в Києві Курбас не працював у театрі Садовського. Один раз Курбаса „позичив" Садовський, грав він лірика - любовника в п'єсі „Дві сім'ї" Романа, молодшого брата, а Садовський грав старшого брата. На Прорізній вулиці Курбас опрацьовував „Гайдамаків" я був на пробі як гість. 1915 р. 10 січня мене покликали до російського війська. Про 1915 - 17 роки нічого не знаю, — інформує Сильвестер Мілянський із Ню Гейвену, Конн.

При цій нагоді пригадуємо, що нюйорська прем'єра п'єси С. Черкасенка „Казка старого млина" у виконанні Студії Мистецького Слова під керівництвом Лідії Крушельницької відбудеться вже цієї неділі 22 жовтня, о 4-й год. по полудні, в залі Фешен Інституту Технології при 227 Захід 27 вулиця.

ОЛЕКСАНДЕР МИШУГА

(Закінчення зі стор. 2-ої)

сти". Ця книжка об'єднує в собі авторів з України і з еміґрації, праці яких були написані переважно перед 1939 роком*). Всі вони приходять до одного висновку: Олександер Мишуга був великий співак, артист, педагог, патріот. А от слова Вадима Щербаківського: „Постать Мишуги мусить у кожнім випадку бути світочем для наших існуючих і ненароджених ще артистів. Воля і праця — це головні риси його постаті, а цих якостей так бракує більшості наших співаків..." (1938 р.).

А Уляна Кравченко писала: „Його від дитини вела жадоба світла і краси. Пісня була в його душі, пісня була його мрією, його життям..." І далі згадує У. Кравченко, як вона йому акомпаньювала в домашніх концертах.

Оперова співачка Ростовська - Ковалевська згадує: „Краса і чистота звуку, найніжніший тембр, дивовижне володіння чарівним голосом, виразність фразування, співу взагалі і якась неповторна своєрідність, оригінальність акторського почерку співака — все сприймалося як ідеал досконалого мистецтва..."

Минуло 50 років. Згадаймо ж тепер цю визначну постать, слава якої житиме вічно...

Замовк співак... Затих
звук божеських пісень
І бурі оплесків
давно прогомоніли.
Минувся блиск краси,
мов згас проміннй день,
а над співцем вітри могильні
зашуміли...

Ти вмовк... Та як Тебе
Забути б ми змогли,
Безсмертний славою
Незрівнянний співаче?
Тебе, якому в дар
Боги небес дали
Великотворчу міць і серце
вселюбляче...

(Остап Грицай: Генієві пісні. Уривок.)

*) Як, наприклад, Максим Рильський, Станіслав Людкевич, Олександер Кошиць, Богдан Лепкий, Остап Лисенко, Михайло Минта, Тарас Франко та багато інших.

ГАРМОНІЙНИЙ ТАЛАНТ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

Вроджений музичний талант О. Кошиця виростав і формувався під благодатним небом України, серед розкішної природи українського села. О. Кошиць з дитинства переносив у свою душу враження від народного побуту, оздобленого чудовими звичаями, н а й вразливішими співами, грищами, танцями і оповив їх полум'ям любови свого поетичного серця.

Перечитуйте його „Спогади", писані в 1930-их роках. Як глибоко в серці автора запали образи отих селянських дітей, з якими товаришував, хлопці й дівчата, з якими співав церковних і вуличних пісень, і той гурт селянок, що приходив до пані-матки Євдокії Михайлівни (матері О. Кошиця) допомогти в роботі по господарству, шити або прясти і гуртом співати! Чудовий той спів вкрай розчулює малого хлопця Сашу, який лежить на лежанці і крадькома втирає сльози радости! Зверніть увагу, з яким пієтизмом і теплотою змалював він образ „стихирарного" дяка Пилипа Оверковича Олександровського, що чарував О. Кошиця своїм чудовим баритоном і ненаслідуваним мистецтвом співати староукраїнськими мелодіями церковні пісні, і яким жалем оповитий цей чудовий образ сільського дяка - віртуоза, голосу і виконання якого автор спогадів уже більше не знайде. Можемо сказати, що О. Кошиць пройшов у Тарасівці музичну академію життя, а образи тарасівчан подорожували з ним по цілому світі і допомагали здобувати світову славу.

Цей органічний зв'язок із народом і його піснею поклав свою печать і на композиторську діяльність О. Кошиця. Народна пісня для О. Кошиця була священним і непорушним каноном, тому в своїх обробках народних пісень він не виходить за межі музичної фактури народної пісні. Виплеканий з дитинства народною піснею, О. Кошиць глибоко розумів музикальну душу свого народу і по-мистецьки досконало розвивав її невичерпні мелодійні багатства.

Подібно до свого вчителя М. Лисенка, О. Кошиць, поширюючи й мистецьки збагачуючи образний зміст народної пісні, не порушував ладової і ритмічної її основи. Для прикладу візьмемо народну пісню „Та бодай тая степовая могила запала", яку М. Лисенко записав у с. Понорниці на Чернігівщині від М. Загорської і додав фортепіяновий супровід. О. Кошиць взяв у М. Лисенка мелодію цієї пісні, оздобив її музичними прикрасами і розробив хоровий супровід, показавши майстерність поліфонії, кришталеву чистоту голосоведення і різнобарвність гармонічних засобів. І ось ми маємо музичний шедевр! Ця пісня буде продемонстрована на заповідженому концерті в честь О. Кошиця у прекрасному виконанні солістки хору „Думка" Олени Зам'ятої і в такому ж супроводі самої „Думки".

О. Кошиць почав свій творчий мистецький шлях у двох ділянках: в дириґентській і в гармонізаційній. Потреба збільшити репертуар свого хору змушувала О. Кошиця бистрими темпами опрацьовувати свої аранжування іноді коштом майстерної завершености його. Зате перші обробки його, особливо перші два десятки, опрацьовані і видані ще за часів творчого дозвілля, до революції, ідуть впарі з лисенківськими обробками народних пісень. В цих обробках О. Кошиць вправно підкреслює індивідуальну неповторність кожної пісні, виявляє зміст її в динаміці, в різноманітних засобах поліфонії і хорового інструментування. В програмі хору „Прометей" буде виконана в повній красі, маємо підстави сподіватися, чудова пісня з чумацького життя „Та болять ручки, та болять ніжки", записана О. Кошицем у рідному селі Тарасівці. Ця пісня й буде прекрасною ілюстрацією творчої манери нашого композитора.

Коли в галузі гармонізації народних пісень О. Кошиць не виходив за межі музичної фактури їх, в галузі української церковної музики його талант вповні виявився в оригінальних, пройнятих національним духом творах. О. Кошиць досконало знав і відчував національний український дух старих церковних напівів. Український нарід, творець старого церковного православного співу, був позбавлений можливости оживляти і поповнювати свій первотвір новими елементами пісенної творчости. Тонкий музичний ум О. Кошиця відчував той розрив між церковним та новим народним співом і з перших кроків своєї композиторської діяльности він починає заповнювати цю прогалину. В церковно-музичній спадщині нашого композитора залишились композиції: 5 літурґій (4 для мішаного хору і 1 на три голоси), догматики 8 гласів, співи Всенічної (в манускрипті), канти і колядки. На очікуваному концерті в честь О. Кошиця „Думка" виконає „Отче наш" і „Хваліте Господа" музики О. Кошиця.

Великі заслуги має О. Кошиць і в галузі української етнографії, з якої залишив багато цінних праць. Частина з них жде слушного часу для свого опублікування. Не можемо тут не згадати, що за записи народних пісень кубанських козаків, здійснених у 1903 - 1905 роках, О. Кошиць був нагороджений золотою медалею.

В останні роки життя О. Кошиць тяжко переживав, що політичні обставини розлучили його з рідним краєм. Хвилини ностальгії стали навідувати його після розпаду Української Республіканської Капелі. „В душі такі глибокі, криваві рани, що не знаю, чи зможу я далі витерпіти свою примусову замкнутість, свої скриті болі, невисказані жалі... Кругом море людей, а я наче в пустині". (Спогади, т. І, ст. 71).

Може й не знав О. Кошиць, що такої долі зазнавали майже всі українські діячі культури, і смерть не могла вирвати їх з лона рідного народу. Тому й пам'ять О. Кошиця буде вічна в серцях наших. Заповіджений концерт — доказом цього.

Емалії К. Шонк-Русича

На цьогорічній Осінній Виставці у Вашингтонському сквері в Ню Йорку Константин Шонк-Русич одержав 2-гу нагороду за емалію „Дикі квіти". На тих великих виставках під відкритим небом одержав ще у 1966 р. (незадовго після прибуття з Чикаго до Ню Йорку) 2-гу нагороду за скульптурну емалію „Мухомори", І-шу нагороду в 1967 р. за мідну скульптурну емалію „Сова", а в 1968 р. — 1-шу нагороду за емалію-образ „Пелікан", що радує очі барвами і красою, навіть пташиним „настроєм".

Константин Шонк-Русич багато шукав, працював, розчаровувався і знову працював, доки дійшов до тих нагород від американського мистецького світу. Уродженець Наддніпрянщині, студіював у Києві, потім — війна, праця фотографа і мистецькі шукання, „набивання руки" у малярстві й у складній емалевій техніці. Кілька років по війні мистець жив у Чикаго, але його тягнуло до ще активнішого мистецького центру, „на вселюдський базар", яким є Ню Йорк. Не даремно — тут він здобув визнання як публіки, так і фахових критиків - знавців, інакше б не був вирізнений серед багатьох десятків американських творчих суперників. Дехто з наших глядачів зауважує, що у К. Шонка-Русича не завжди чіткий чи витриманий сам рисунок, хоча кольористика у нього багатюща, життєрадісна, чарівна. Дійсно, інколи трапляються деякі емалії, де сова як на мене, скоріше нагадує півня, — але не відомо, чи це дійсно невправність руки, чи це постійне намагання К. Шонка-Русича „походити з глибу народу", з праджерел українського народного мистецтва. Не даремно ж він захоплений, наприклад, княжим періодом Руси-України, та й мистецьке ім'я в нього ж Русич, і відтворив із тих часів багато унікальних творів; захоплений він і добою козацького, нашого неповторного барокко — і теж слідний його вплив, не тільки в тематиці.

— По-українському емаль треба називати „склицею", — каже мистець. Емалії чи „склиці", що дійшли до нас з українських княжих часів, у народі звуть „перегородистою склицею". Батьківщиною емалії, можливо, був Єгипет, потім Візантія, Україна, Китай, Франція... Емалія або „склиця" була дуже поширена в старі часи в Україні, і то в золоті — збереглися так прикрашені Євангелії, псалтирі, орнаменти кольорових заголовних літер.

— Чи „склицю" використовували також у прикладному мистецтві?

— О, так, ще й багато. Емаллю прикрашений був посуд на княжих дворах. Емалія — це одна з найбільш розповсюджених прекрас тогочасної жіночої біжутерії,

— Якою технікою найчастіше користуться?

— Фактично, різною, але найчастіше технікою мальованої емалі: бачите тут квіти, птахів, природу... Працюю і в другій ділянці — в конструкції. Я витратив багато часу, доки знайшов цей стиль, — каже К. Шонк-Русич, а його восьмилітній синок Ігор, добре знаючи вже, про що мова, показує на емалії, що мають три або й чотири виміри, опуклі. Емалії-конструкції надзвичайно кольоритні, однак стільки у них краси, стільки треба в них вкласти і часу!

Розмова відбувалася в галерії мистця на 9-ій вулиці, в Ню Йорку, в якій рівними рядами, нагадуючи кольори веселки, розвішені більші й менші емалії — „склиці"; на полицях височать витяті з міді емалії-скульптури: апетитні гриби, аж запашні квіти, свіжі овочі, люди, навіть птахи на тоненьких дротиках, що летять у вічність, бо й емалія вічна... На запитання представника „Свободи", чи кілька старовинних емалій, немов посірілих від часу, із зображеннями княжого герба Тризуба та старовинних літер — це також праця мистця, відповідь була потакуюча:

— Це третя ділянка моєї праці й шукань — антична емалія. Зміст цих творів переважно з давніх часів, а вигляд античности досягається хемічним способом окислювання міді. Тут треба діяти особливо обережно, бо мала похибка може призвести до того, як, зрештою, в усіх техніках емалії, що пропаде довга праця, а також і золото чи інший дорогий метал, без якого не обійтись.

П-во Шонк-Русичі весною 1972 р. були в Канаді. Бачу на столику „Український голос" із Вінніпегу, з 31 травня. Відгук пера А. Курдидика на першу індивідуальну виставку емалій К. Шонка-Русича в тому місті названий „Емалія К. Шонка-Руси ча захопила Вінніпег". Після відомої емалістки-віденки Марії Дольницької — українці мають тепер талановитого емаліста в Америці. Виставку, лише триденну, організувала у Вінніпезі фірма „Мамай" п-ва Трачів-Мокруци; із 110 творів розкупили біля трьох четвертин відвідувачі, а всіх їх пройшло залями біля 500 осіб. „Емалії Русича переливались, як весняний і грайливий водопад"... — писав А. Курдидик. Була також виставка в Боффало, Н. Й., і знову — понад 700 відвідувачів, там мистця вітали з успіхом голова Відділу УККА Василь Шарван і голова Студентського Клюбу Марта Прийма (виставка тривала від 15 до 22 квітня, в галерії Нюйоркського стейтового Університету). Студенти з Боффало прислали до Торонта телеграму - побажання успіхів з виставкою в тому місті, де виставку відкрив Єпископ Ізидор (Борецький), сказавши, що „обдарований мистець Шонк-Русич приніс славу українському народові своїми творами".

Вірно зауважив А. Курдидик у Вінніпезі, що „емалії є стихією Шонка-Русича".

3 жовтня 1972 р. Константин Шонк-Русич відкрив другу свою ґалерію, на 7-ій вулиці, навпроти української католицької церкви св. Юра. Там дві кімнати призначені для виставок, а третя робітня. Техніка і мистецтво. У праці цього мистця вони неподільні, але для Константина Шонк-Русича техніка це тільки кінь, на котрого він саджає доброго українського вершника, ім'я якому — мистецтво.

Леонід Полтава

Вінок на свіжу могилу о. проф. Михайла Кравчука

Наспіла несподівана вістка, що після довгого, трудолюбного життя помер о. Михайло Кравчук, залишивши по собі жаль і біль не тільки у найближчої родини, але й у всіх, хто знав покійного о. професора ще в рідному краю, чи під час перехідних мандрів по західній Европі і тут на вільній землі Вашингтона. У Покійному наше громадянство втратило зразкового священика, головно відомого живця Черче коло Рогатина, вченого богослова й літератора та письменника - поета.

Знав я Покійного ще в рідному краю з його писань, а особисто я пізнався після другої світової війни в Німеччині на замку Гіршберг, де тоді приміщувалася гр.-кат. Духовна Семінарія. Опісля 1946 - 1949 о. Кравчук осів з родиною у ДП таборі в Міттенвальді, де я проживав у тих самих роках.

Отець Михайло Кравчук був одним із визначних священиків міттенвальдської парохії, і хоч не був там парохом, то як сеньйорові серед тамошнього духовенства віддавали йому належну почесть і доручали бути першим серед ієреїв під час урочистих відправ чи церемоній.

Майже кожного дня був я присутній у таборовій церкві, коли то о. Кравчук відправляв Службу Божу. А проповіді його, безпосередні, із невибагливими словами, невишуканими фразами, зрозумілими для кожного, глибокі змістом, багаті в оригінальні думки чи погляди на світ захоплювали кожного. Отець Кравчук був справді — за словами Апостола — „ієреєм по чину Мелхиседека". Скромна постать, середнього росту, з високим чолом, оточеним сріблистим волоссям ласкавими і вдумливими очима — так залишається Покійний у нашій пам'яті.

Перебуваючи в Міттенвальді, отець професор був членом „Спілки українських письменників, мистців і науковців". І тут він активізувався участю в сходинах членів, доповідями на прилюдних зібраннях і дискусією над ними.

Отець Кравчук був знаменитим знавцем української мови й літератури, начитаний у поезії рідній і чужій та залюблений у народній поезії. Він перекладав Св. Письмо прозою та віршем, бажаючи зробити його доступним для кожного читача. Перша з праць о. Кравчука в цій ділянці то згармонізований переклад чотирьох Євангелій на основі грецького тексту п. з. „Ісус Христос". Його життя, наука й чуда. Львів, 1934, видання Національного Музею. 288 стор. Ця перша праця відразу виявила поетичний талант і знаменитий перекладацький хист о. Кравчука, його основне знання грецької і церковнослов'янської мов і Св. Письма. Згармонізований переклад „Ісус Христос" передруковано в католицькому журналі „Світло" в Торонті в рр. 1949 - 1950.

Отець Кравчук переклав також деякі частини Старого Завіту. А це: прегарний віршований переклад поетичного твору „Пісня над піснями". Львів, 1936, в-во „Дзвони", 44 стор. Далі: „Голосіння пророка Єремії. Жовква, 1938, вид. оо. Василіян. Це віршований переклад плачів старозавітного пророка над упадком і неволею рідного краю. Тема голосінь, так близька нашим національним відносинам під чужими займанщинами, була близька перекладачеві та його настроям. Повний віршований переклад Псалтиря п. з. „Книга Псалмів" вийшов у Римі в 1966 р. у виданні Українського Католицького Університету ім. св. Климентія Папи (як XXVIII том праць Гр.-кат. Богословської Академії). Тут перекладач приклав велику увагу до вірности передачі тексту й гарної поетичної форми, стилем наслідуючи нашу народну поезію.

Отець Кравчук перекладав теж твори світського змісту. В 1944 р. вийшла друком в Ужгороді VIII пісня „Герман і Доротея", патріотичного епосу найбільшого німецького поета, Иогана Вольфганга Гете. Цілість чекає друку. Саме патріотична нота в ідилічному творі Гете ставила велике завдання перед німецьким народом — служити своєму народові й боронити його перед ворогом. Це й присвічувало нашому перекладачеві. Останній із перекладів це князівсько-дружинний епос із XII ст. „Слово про Ігорів похід", видрукований спершу в альманаху „Провидіння" на 1966 р., а повністю з передмовою та поясненнями в серії видань НТШ, „Українська Літературна Бібліотека", т. XII. Ню Йорк, 1968, 47 стор. + 2 таблиці. Автор присвятив цей переклад 55-річчю Листопадового Чину (1918 - 1968). І цей унікальний героїчний епос полонив нашого перекладача глибокими патріотичними ідеями, які сьогодні дуже актуальні в житті нашого громадянства, розсипаного по цілому світі поза межами рідного краю. Отець Кравчук переклав цю поему ладом народних дум, як це вже пробували й інші українські перекладачі. Його поетична форма легка, милозвучна, подекуди архаїзована, чим ближче переклад до нашої давнини. У поясненнях о. Кравчук часто відкликується до проявів культури стародавніх Риму й Візантії, підтверджуючи цим думку й інших наших дослідників „Слова" про зв'язки нашої старинної поезії з культурами — письменством тогочасних світових культурних осередків.

В рукописах о. Михайла Кравчука залишилося і кілька оригінальних творів, як напр. „Дні весни", велика епічна поема автобіографічного характеру. Ця поема, як і інші, жде видавця, щоб залишити тривку пам'ять про о. Михайла Кравчука, ревного священика, великого громадянина, талановитого поета й перекладача та науковця.

Д-р Василь Лев

ПАМ'ЯТІ КУЗЕНКА И ІНШИХ ВОЯКІВ КАНАДІЙСЬКОЇ АРМІЇ

Вінніпеґ (ОУПС). Тут у виданнях Української Вільної Академії Наук — УВАН та Канадійського Назвознавчого Інституту вийшла друком праця проф. Яр. Рудницького про „Слов'янські географічні назви в Манітобі", в якій зібрано найновіші дані (з 1972 р.) про найменування озер і рік цієї провінції назвами впавших вояків канадійської армії в рр. 1940-1945 українського, польського та іншого слов. походження. Між цими назвами більшість зв'язана з прізвищами Кузенка, Бараковича, Булаховського, Хаблюка, Єлюка, Чури, Костика, Горбатюка, Котовича, Мороза, Панькова й інших. В праці подано дату офіційного найменування озера, його положення, ймення й прізвище вояка, його військовий чин, дату смерти; наприкінці вказано на походження назви (українська, польська, тощо). Отак напр.: „Кузенко лейк" знаходиться в Манітобі 59°22, 100°02' геогр. ширини й довжини, назване за Гаррі Вілліям Кузенком, моряком канадійської флоти, що згинув на морі в часі другої світової війни; прізвище українське. — Нова праця проф. Рудницького вийшла як 45-ий випуск серії „Назвознавства" (Ономастика), основаної в 1951 році.

КОНКУРС НА НАЙКРАЩУ ВИШИВКУ

У м. Полтаві відбувся „республіканський конкурс на найкращу вишивку". Газети повідомили, що учасники конкурсу повинні були прислати по шість оригінальних взорів, які при тім мали бути дуже добре вишиті в технічному розумінні. Першість здобула молода вишивальниця з Одеси, з „фабрики художніх виробів" К. Поберезко. Не було опубліковано репродукцій її вишивок.

Кавун — лікувальна ярина

В американськім журналі „Prevention the magazine for better health", між іншими, лікарськими породами є двосторінкова стаття про кавун (мельон). Дослідник харчових продуктів Артур В. Снайдер, проаналізувавши хемічні складники кавуна, подає такий вислід: „кавун має вітаміни А, Ц, та дещо Б і дев'ять мінеральних складників; помагає на кволі нирки, сечовий міхур, диспепсію (нестравність) перетовщення і високе тиснення крови. Його м'якуш не має хемікалій, якими фармери скроплюють ярину, бо через його грубу шкіру не проникають до нутра. — М'якуш доброго кавуна повинен бути крихкенький й суцільний, а барва ясно-червона. — У зернятах (насіні є 68.38 відсотка ненасиченої кислоти, лінолїку, який нормалізує і обнижує вміст холестерола у жилах". Шкода, що їх не можна розкусити зубами, так, як насіння соняшника, але можна змолоти і витиснути олію з поміччю преса.

Було б корисно, якщо б наші лікарі, що мають доступ до американських лябораторій, проаналізували хемічні складники кавуна й подали оцінку до публічного відома, щоб люди споживали його на здоров'я.

Роман Пристай

МИХАЙЛО СТАР КАНДИДУЄ

Ошава. — Колишній міністер праці в уряді Джона Дифенбейкера Михайло Стар-Старчевський, один із визначних канадійських парляментаристів українського походження, кандидує знову до федерального парляменту. Його кандидатуру висунено в м. Ошаві, де він працював від молодих років. Тепер він є суддею в громадянських справах у Торонті.

— КОРОТКІ ВІСТКИ —

БРИТІЙСЬКА КОРАБЕЛЬНА КОМПАНІЯ „КЮНАРД ЛАЙН" ОТРИМАЛА анонімову погрозу, що її кораблі будуть знищені вибуховими матеріялами, якщо та компанія не заплатить 1.200.000 дол. окупу. Переведено докладну ревізію на 29 вантажних кораблях, але не знайдено ніяких вибухових матеріялів. Всі ті кораблі знаходяться знову в дорозі з різними вантажами.

НА ФІЛІППІНАХ ПЕРЕВЕДЕНО знову масові арештування мужчин і жінок внаслідку підозри, що в районі столиці Манілі перебувають члени так званої самогубної клітини терористичної організації, наставлені на переведення атентату проти президента Фердинанда Маркоса. Однак названий президент вдоволений дотеперішніми наслідками проголошеного на Філіппінах воєнного стану. Мовляв, буде створений там такий стан безпеки і спокою, що закордонний капітал не буде лякатися інвестувати нові суми у філіппінську економіку.

84-ЛІТНІЙ ЧІЯНҐ КАЙ-ШЕК ДАЛІ НАСТІЛЬКИ КВОЛИЙ, що не прийняв на авдієнцію прибулого до Тайпей президента африканської Гамбії, яка все ще льояльна супроти Вільного Китаю і не визнає комуністичного режиму на азійському суходолі.

НЮ-ДЖЕРЗЬКА СТЕЙТОВА РАДА ЗДОРОВ'Я наказала всім ресторанам і харчівням вивішувати на видному місці наслідки санітарної інспекції їх приміщень. У Ню Джерзі вже мали місце кілька випадків, коли ресторани були зачинені для приведення їх санітарних умов до відповідного рівня.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНСоюзу

НЕДІЛЯ, 22-го ЖОВТНЯ 1972 р.

ПАТЕРСОН, Н. Дж. Місячні збори Т-ва Т. Шевченка 64 Відд. о год. 2:30 по пол. у Вінярського, 482 Мейн вул. Проситься чл. прибути і відібрати дивидендові чеки. — І. Бурний, секр.

КАРТЕРЕТ, Н. Дж. Місячні збори Т-ва Запор. Січ 342 Відд. о год. 1:30 по пол. в клясі ч. 2 при церкві св. Димитрія. — Управа.

БРУКЛИН, Н. Й. Тримісячні збори Б-ва св. о. Миколая 293 Відд. о год. 10-ій рано в залі церкви св. о. Миколая, 262 — 19-та вул. Проситься вирівняти вкладки та відібрати дивидендові чеки. Адреса секр. — Irene Tkachuk, 255 — 16th St., Brooklyn, N.Y. 11215. — І. Хома, гол., Ірина Ткачук, секр.

ТАРЗАН, Ч. 6831, Воїни кі ки і тупельські жінки згідли ві

Воїни кіки і тупельські жінки! Ваші вожді просять мене, вождя Улі з країни булів, асистувати „богам мудрости..."

Чи це ваше бажання, воїни кіки, отримати за дружину ту жінку, що її виберуть „боги мудрости"?

Тупельські жінки, чи це ваше бажання отримати за чоловіка того воїна, що його виберуть „боги мудрости"?

Так...так...так...!